Anul V No. 6

Apare săptăminal: 3 lei exemplarul

Luni 26 Iulie 1937

IDEEA NAŢIONALĂ

ABONAMENTE:

Abonamentul pe un an	150 lei
Pe jumătate de an	80 „
Instituţii şi sprijinitori	500 „

Director: N. N. MANOLESCU

Redacţia şi Administraţia: STRADA CAROL I No. 58 — BUZĂU —

CITEVA ZILE LA TURDA...

„EXISTENŢA UNUI POPOR NU SE DISCUTĂ CI SE AFIRMĂ".

DR. IOAN RAŢIU

1. Impărţirea premiilor la liceul de băeţi.

Cea mai impunătoare clădire publică romînească din Turda, după noua catedrală ortodoxă, este liceul de băeţi: Regele Ferdinand. „Edificiul", compus din parter şi două etaje, a fost terminat în 1911, sub unguri. El mărturiseşte grija deosebită pe care au avut-o foştii asupritori pentru şcoala maghiară, unde se infiltra sentimentul patriotic, şovin, în sufletul tineretului unguresc şi se „formau" după cerinţele statului maghiar, sufletele minoritarilor romîni, şvabi, evrei, ce erau admişi să frecventeze şcoala în care se oficia „cultura maghiară".

De atunci, lucrurile s'au schimbat. Monumentala clădire, ce are la parter un internat şi locuinţa directorului, adăposteşte liceul de băeţi şi liceul comercial, şcoli romîneşti, amîndouă.

Am vizitat liceul Regele Ferdinand, tocmai cînd se dădea situaţia de sfîrşit de an şi se împărţiau premiile. In sala de solemnităţi, pe pereţii căreia sunt atîrnate tablourile tuturor promoţiilor de absolvenţi, cu profesorii respectivi, dela 1919 încoace, erau strînşi elevii, cîţiva părinţi şi corpul profesoral. Dl. Petre Suciu, directorul liceului, un distins publicist, autor al unor cercetări sociologice asupra Moţilor, arată în cifre situaţia şcolară. Un mare număr de corigenţi şi repetenţi, cei mai mulţi căzuţi la fizică şi limba franceză.

Am căutat să văd cam ce procent de elevi este dat de populaţia atît de tipic romînească a Ţării Moţilor. Deşi liceul are internat, numărul elevilor din munţii Apuseni este mic, prea mic şi disparent, faţă cu nevoia imperioasă ce o simte cultura naţională şi Statul Romîn, de a chema la viaţa obştească şi de a da putinţa de manifestare, culturală, politică şi economică, cît mai multora din fiii Moţilor.

Inteligenţi, muncitori, economi, de o adîncă credinţă religioasă şi moralitate, Moţii au suferit un regim deosebit de aspru, în era maghiară din pricina puternicei şi neadormitei lor conştiinţe naţionale romîneşti şi pentru faptul că au reacţionat, cu orice sacrificii, împotriva împilării şi nedreptăţii asupritorilor. Faptul că maghiarii i-au ţinut pe Moţi cît mai departe de binefacerile culturii şi civilizaţiei lor, s'a întors în favoarea Romînismului. Dar acum, tocmai calea contrară este indicată Statului Romîn ce are tot interesul şi datoria de a face din „Ţara Moţilor" unul din cele mai luminate şi înfloritoare ţinuturi romîneşti...

Liceul are o populaţie şcolară de circa 300 elevi, printre care am văzut mutre semite şi unguri destui.

Elevii aplaudau oridecîteori se pronunţa numele unui premiant. Figuri deschise, vioaie, de adolescenţi romîni care primeau, cu o bucurie abia stăpînită, premiile bogate, constînd din literatură şi ştiinţă, alese cu îngrijire spre a fi de folos minţii şi de înaltă desfătare sufletului.

Odată aplauzele au amuţit pentru premiul I, dar au isbucnit cu mai multă însufleţire pentru cele următoare. Premiantul I era un evreu...

Am remarcat prezenţa d-lui prefect al judeţului. Nu o prezenţă sarbădă, „oficială". Dl. Ion Modrigan, care e şi profesor, a ţinut să dăruiască personal, de fiecare clasă, premii speciale elevilor ce s'au distins la limba romînă. Autori romîni clasici: Eminescu, Creangă, Coşbuc, Caragiale, Vlahuţă, etc., legaţi elegant în pînză, cărţi din acelea care merg la inimă şi lasă urme rodnice. Tot d-sa a dăruit un „orologiu" celui mai bun sportiv al liceului. (întîmplător, corigent). Cărţile prevăzute cu dedicaţii din partea donatorului, erau înmînate de director elevilor în timp ce prefectul, vădit emoţionat, le strîngea pe rînd, mîna.

Acelaş lucru l-a făcut prefectul de Turda şi în anii precedenţi, atît la liceul de băeţi cît şi la liceul de fete.

De ceastălaltă parte a Carpaţilor, prefecţii se ocupă de şcoală mai mult în epoca numirilor sau cînd e vorba de oarecare promovări cerute de „interesele partidului".

N'am vrut să-l cunosc pe d. Modrigan şi n'am mai întrebat despre el decît dacă a făcut „ceva" pentru Moţi. Cineva mi-a spus că a făcut o şosea, dar a adăogat altul, şoseaua s'a cam stricat de ploi, pe alocuri. Am renunţat la alte întrebări. Cît despre „ploi", constat cu îngrijorare că ele sunt deopotrivă de duşmane lucrărilor publice, atît „peste" cît şi „dincoace" de Carpaţi.

E o şubrezenie la „ploi" a şoselelor, a podurilor romîneşti etc. ce dă de gîndit şi trebue lecuită cu orice preţ. Numai aşa ne vom putea dovedi autentici urmaşi ai Romanilor care, fără a dispune de mijloacele perfecţionate ale technicei moderne, au construit şosele, edificii, poduri şi apeducte ce rezistă şi azi, în ciuda ploilor de mii de ani încoace...

2. Casa lui Ioan Raţiu

Liceul e aşezat pe strada ce poartă, dela unire încoace, numele neuitatului luptător naţional al Romînilor de peste munţi, *Dr. Ioan Raţiu*. Pe această stradă, principală, se află casa în care a locuit vajnicul tribun, unul din autorii „Memorandului" dela 1892 care, pentru atitudinea lui romînească, neşovăitoare, a suferit ani de temniţă, rămînînd ca o strălucitoare pildă de intransigenţă şi demnitate naţională.

Dr. Ioan Raţiu era avocat şi unul din puţinii Romîni cu stare de sub unguri. Se vede aceasta după frumoasa şi mîndra sa fostă locuinţă, o casă înaltă, încăpătoare, de o construcţie relativ modernă, înzestrată cu un aristocratic parc de brazi şi castani cu alei de nisip, şerpuitoare despărţit de trotuar printr'un gard înalt de zăbrele de fier şi zid. Această casă ce respiră siguranţa de sine, calmul şi bunăstarea, — prevăzută cu o tăbliţă de metal amintind că a locuit în ea pînă la anul 1892, dr. Ioan Raţiu, — mai poartă şi o altă tablă, mult mai mare, cu o reclamă în culori a maşinilor de cusut „Singer". In faţa locuinţei acesteia istorice,—bătută cu pietre şi devastată de furia ungurească cu prilejul procesului faimos al „Memorandului" — un sentiment de mîndrie m'a cuprins văzînd că se găseau şi sub Unguri, Romîni cari îşi putuseră crea prin muncă o situaţie independentă, vrednică de invidiat, şi care nu pregetau să se sacrifice pentru apărarea naţiei lor.

Dar ce caută tinicheaua vopsită a fabricei „Singer", fixată spre stradă, lîngă poarta metalică, în peretele zidului zăbrelit? Crezînd că voi putea vizita locuinţa transformată poate în muzeu, sau aparţinînd descendenţilor bătrînului luptător naţionalist, am sunat, am sunat şi am aşteptat cu încăpăţînare, răspunsul.

Doi tineri eleganţi au apărut din parc, spunînd ceva în ungureşte, apoi cu multă stîngăcie, au dat-o pe romîneşte. Am înţeles dela dînşii că locuinţa nu mai e în proprietatea familiei Raţiu, ci a unei familii ungureşti şi nici vorbă de muzeu... Alte lămuriri, „cu regret", dar nu mi-au putut da...

Abia au trecut 40 şi ceva de ani din vremea cînd aceste ziduri, atît de bine întreţinute, adăposteau clocotul unor inimi şi strălucirea unor minţi romîneşti, de cînd geamurile se prăbuşiau pe trotuar, zornăind fărîmate de pietrele unei mulţimi de asupritori fanatizaţi de ură, împotriva netemătorilor „Valahi", ce se întîlneau sub acest acoperămînt.

Continuare în pag. 2-a

Imperativele prieteniei

La Verdun, d-l general Sichitiu, şeful marelui stat major romîn, mulţumind d-lui Thiebaut, primarul Verdunului, pentru primirea făcută, în prezenţa d-lor general Nedici, şeful marelui stat major jugoslav şi general Colson, subşef al marelui stat major al armatei franceze, a spus între altele:

„Armata romînă, înţelege să lege drama militară romînă din toamna anului 1916 —cum a spus generalul Pétin—cu acţiunea victorioasă pe care generalul Mangin o intreprindea în acelaş timp, pentru a recuceri poziţiile înaintate ale Verdunului".

Sub o formă fină, dar transparentă, d. general Sichitiu, ca representant al armatei romîne, a reamintit titlul nostru principal la recunoştinţa Franţei care constă în faptul că Romînia şi-a aruncat în foc, acum 21 de ani întreaga armată, avîntată şi bravă, deşi insuficient înzestrată cu material de răsboiu, în momentul cel mai critic pentru aliaţi, atunci cînd ei ne-au cerut-o. A urmat cunoscuta tragedie din întîia parte a campaniei.

Dar enormele noastre pierderi n'au fost, totuşi, zadarnice. Prin retragerea forţată a unui însemnat număr de divizii germane din faţa Verdunului şi depe frontul francez, trimise în grabă spre o opri înaintarea Romînilor în Transilvania, presiunea ofensivei germane a slăbit şi VERDUNUL A PUTUT FI SALVAT. Verdunul... adică Franţa.

Desigur că ar fi fost în perfect acord cu adevărul istoric, cu cordialitatea raporturilor franco-romîne şi cu politeţea franceză ca aceste frumoase amintiri comune, ale colaborării de arme franco-romîne, să fie reîmprospătate de primarul eroicei cetăţi sau de d. general Colson, representant al marelui stat major francez.

Dar dacă s'a scăpat din vedere acest lucru, d. general Sichitiu n'a făcut decît să servească imperativele amiciţiei franco-romîne, venind în ajutorul memoriei prietenilor noştri francezi.

Prietenia Romîniei, cu statele care o apreciază, are—ca orice prietenie—anumite imperative.

IDEEA NAŢIONALĂ

Un succes al „Ideii Naţionale"

Se va construi linia Buzău-Nehoiaş-Întorsura Buzăului!

O informaţie scurtă, care va umple de bucurie inimile buzoenilor, braşovenilor, brăilenilor şi ale tuturor Romînilor, conştienţi de importanţa naţională a liniei Braşov-Buzău-Brăila: *In Monitorul Oficial a apărut decretul regal prin care regia autonomă C.F.R. este autorizată să construiască linia ferată Buzău - Nehoiaş-Intorsura Buzăului*".

Deşi lucrul e hotărît pe hîrtie numai şi nu s'a trecut încă la înfăptuirea pe teren a acestei linii—iar noi ştim din tristă experienţă cît de mare e distanţa între hotărîre şi realizare, în Romînia —totuşi această simplă hotărîre înseamnă foarte mult şi *avem certitudinea că pe viitor nicio piedică serioasă nu va mai putea interveni în calea terminării liniei Braşov-Buzău.*

De curînd s'au împlinit 4 ani de cînd „Ideea Naţională", s'a sesizat de nevoia terminării liniei Braşov-Nehoiaş-Buzău. Această linie, după realizarea în condiţii atît de oneroase cu 6 ani mai înainte, a marelui tunel Teliu, părea, în 1933, scoasă definitiv dela ordinea zilei şi înmormîntată. Tot felul de critice nedrepte, între care şi aceea a nerentabilităţii, se publicau chiar în organele technice de specialitate (de ex. „Buletinul Soc. Politechnice) şi se încerca de unii interesaţi a se determina electrificarea liniei ferate Cîmpina-Braşov, susţinîndu-se că prin această electrificare, capacitatea de transport a arterei Ploeşti-Cîmpina-Braşov ar fi atît de mult sporită încît linia Braşov-Buzău ar deveni inutilă.

Am combătut în aceste coloane toate afirmaţiunile tendenţioase sau eronate ale acestor ingineri specialişti, iar cînd în vara anului 1934, ministerul comunicaţiilor hotărîse electrificarea liniei Cîmpina-Braşov, „Ideea Naţională" a fost singurul ziar romînesc care s'a opus la electrificare, demonstrînd că cheltuiala ar fi în disproporţie cu avantagiile eventuale ale electrificării şi cerînd ca „*în niciun caz să nu se procedă la electrifi-*

răbdind, luptind și visind cu pasiune un ceas al răfuelilor, cind Statul Romin își va intinde pină la Tisa aripa-i protectoare, reparatoare de nedreptăți, răsplătitoare de jertfe...

Nici 50 de ani nu sunt de atunci și au trecut aproape 20 de ani dela implinirea visurilor...

3. Cultul lui Sandor Petöffi

Pe aceiași stradă, puțin mai departe de liceul de fete „Principesa Ileana" — o construcție veche, dar bine ingrijită de actuala directoare D-na Angela Liciu, și pe ale cărei culoare am remarcat o imbelșugare de tablouri și gravuri cu subiecte din istoria națională, — pe trotuarul celălalt, este o casă imbătrinită de vreme, zugrăvită in galben, și cu acoperișul țuguiat, care atrage atențiunea printr'o placă de marmoră, destul de mare, purtind oarecare ornamente și o inscripție in ungurește unde se distinge, isbitor, numele lui Sandor Petöffi, cunoscutul poet și erou maghiar.

Această casă, cu inscripția și cu cele citeva vaze de marmură din grădina din față, mi-a deșteptat curiozitatea dela prima trecere prin fața ei. Chiar fără să știi cine a fost Petöffi și fără să ințelegi cuprinsul inscripției depe placa de marmoră, simți că de acea locuință ingălbenită și bătrină sunt legate amintiri despre o ființă scumpă inimelor maghiare. Se vede admirația și iubirea celor care au pus semnele amintitoare și veghează asupra acestei case.

Despre poetul Petöffi nu știam decit că este cel mai mare scriitor ungur, că a scris poeme și romane de inspirație romantică și a murit foarte tinăr la Sighișoara luptind ca un erou in contra trupelor rusești, comandate de generalul Bem, cel care a inăbușit revoluția ungurilor din 1848.

Această casă, după cum am aflat dela locuitorii ei unguri ce abia puteau lega 2 3 vorbe romînești, nu este nici casa unde s'a născut sau a copilărit Petöffi, nici casa unde a locuit sau a compus vreuna din scrierile sale celebre nici măcar unde a suferit sau a murit... Ci este o locuință in care a poposit o noapte in drumul spre Sighișoara.

Atit este deajuns, pentru unguri, ca această casă să devină un obiect istoric, o relicvă prețioasă a trecutului care nu se uită, o manifestare a unui cult ce onorează și apropie pe cei care-l intrețin in sufletele lor: *cultul oamenilor mari.*

M'a impresionat atențiunea și pietatea ungurilor pentru poetul lor național care pe cit mi-a rămas din traducerile lui Șt. O. Iosif citite cindva prin liceu, nici pe departe nu se inalță la culmile unui Eminescu. Totuși trebue să fi fost un poet de geniu și tinărul Petöffi dacă inspiră un astfel de cult conaționalilor săi, după aproape 100 ani dela eroica lui moarte...

4. Statuia luptătorului Dr. Ioan Rațiu

Pe piața Regina Maria, in dreptul localului prefecturii, se ridică stăpinitoare statuia lui *Ioan Rațiu*. Intr'o atitudine reținută, spătos, proptit bine pe picioare, fără gesturi largi, retorice, ținind miinile in jos, dar pumnii strinși, fostul președinte al partidului național romin, din vremea cind era o „nebunie", ceva lipsit de orice „seriositate", să cugeți la o apropiată unire, privește drept inainte, incremenit in bronz de sculptorul Medrea. Statuia dă o impresie de masivitate, de bărbăție și hotărire, așa incit privirea cade asupra figurii patrate, cu ochii umbriți de sprincene stufoase sub o frunte largă, spiritualizată, și asupra pieptului lat și puternic ca un scut de oțel.

CITEVA ZILE LA TURDA...

Astfel trebue să fi privit, astfel trebue să-și fi stăpinit revolta, așa stătea infipt cu picioarele 'n glie și tot așa trebue să-și fi oferit bărbătescul piept tuturor loviturilor, dirzul avocat și luptător dela Turda, cind a rostit cuvintele săpate in bronzul statuei: „EXISTENȚA UNUI POPOR NU SE DISCUTĂ, CI SE AFIRMĂ".

Te cucerește opera trainică a sculptorului Medrea, a cărui viziune in bronz este a unui bărbat și a unui stăpin, ca și coroana de frunze de stejar, tot in bronz, lucrată și dăruită de entuziasmul unui meșteșugar, romin ardelean, coroană impodobită cu o panglică și așternută pe piatră, la picioarele statuei.

5. Prea puține firme romînești...

Pe artera comercială a Turdei, destul de largă spre a cuprinde tirgul săptăminal de Simbăta, firmele romînești sunt foarte rare. Sint destule firme scrise romînește și ungurește, de unguri sași și evrei — mai cu seamă — dar numai ici și colo, apar numele unui I. Popa, V. Dăncilă, Dr. Manta, Libr. „Arieșul" ș. a.

Mă surprinde și mă doare lucrul acesta in orașele cu populație rominească din orice parte a țării, dar mai ales in Transilvania. O mie de ani sub Unguri, numai printr'o solidaritate de fier intre Romini, ne-am păstrat ființa etnică și națională — și am biruit toate incălcările și loviturile. Iar acum, cind suntem in sfirșit liberi, in loc să ținem mai strins unii la alții pentru a fi și *stăpini* — uităm poruncile solidarității de neam și ne făurim singuri cătușele? Ii ințelegem, dar nu-i scuzăm pe ieșeni care, orbiți de prestigiul „cultural" al unei aristocrații cosmopolite, pornită prea mult spre petreceri și joc de cărți, s'au lăsat cuprinși pe nesimțite in brațele caracatiței economice jidovești; scuzăm, deși nu prea ințelegem lipsa de prevedere și de rezistență după răsboi de care au dat dovadă craiovenii și bucureștenii inaintea năvalei iudaice, distrugătoare a negoțului romînesc — fiindcă și la Iași și in București și in orice oraș din vechiul regat, care a fost un *stat liber*, energiile romînești erau cerute in toate direcțiile și mai ales spre armată, slujbe de stat, politică, viața culturală, etc. unde totul era de făcut și unde nu exista — pină acum — marea școală a educației energiei care este *asuprirea streinului*, amenințarea pe față cu distrugerea din partea dușmanilor tăi și ai nației.

Dar in Transilvania, — și in toate ținuturile liberate de sub jugul strein — slăbirea instinctului de conservare prin slăbirea simțului realității și prin imprăștierea și risipirea puterilor de luptă — nu sunt de ințeles nici de iertat. In fiecare dimineață, clopotele bisericei ortodoxe sau greco catolice par copleșite de dangătul asurzitor al catedralelor maghiare. In fiecare zi și in fiecare seară, te intilnești cu unguri care, chiar dacă se descoperă și se pleacă uneori inaintea ta, Romin, nu pot să-ți ascundă privirea rece, ce se bucură de orice crăpătură sau lipsă a armurii tale, pe unde — in momentul răfuelilor — iți vor putea da isbitura de grație. Și apoi ungurii, mai ales datorită politicei revizioniste dela Budapesta, nu-și tăinuesc sentimentele și atitudinea față de Statul Romin, pe care-l consideră drept o uzurpare provizorie...

Cit privește pe jidani, nicăiri ca in Transilvania nu se vede mai limpede dușmănia lor față de Statul Romin, atit din vor-

Continuare din pag. 1-a

birea ungurească cit și mai ales din strinsele legături pe care le intrețin cu ungurii — mai puțin primejdioși planurilor iudaice decit Rominii.

De nu in fiecare seară, măcar cind și cind, Rominul din Ardeal și-ar putea pune intrebarea: *Ce-ar face ungurii in locul nostru dacă ar redeveni atot puternici?* Pe cine ar răsplăti și pe cine ar distruge? Pe cine s'ar sprijini?

Dar nu-i destul să-i urmărești și să vezi ce fac astăzi?...

Și atunci, cum e cu putință să dai banul tău romînesc ungurului sau jidanului, in loc să te duci cu el in prăvălia sau atelierul fratelui tău?

Ținind seama și de faptul că Rominii ardeleni au o educație economică mai solidă decit a celor de dincoace de munți, ne credem indreptățiți să nădăjduim că negoțul și meseriile vor intra mai curind in miinele Rominilor — in Transilvania — decit in alte părți. In orice caz, iată un teren de luptă mai important și mai hotăritor pentru viitorul țării, decit toate terenurile sportive din lume, unde ar trebui pornită lupta, nu pentru o cupă zadarnică, ci pentru cupa STĂPINIRII REALE din care vor sorbi noi puteri de viață toți fiii și toate ficele neamului romînesc.

Firmele neaoșe romînești și infăptuirile naționale să fie goalurile pe care fiecare oraș și fiecare județ le va cuceri in marele match de liberare economică și națională a Rominiei.

6. Ungurii vorbesc „tare"

Dacă in restul zilei, Turda nu are o afluență de trecători romini, dimineața, la piață, populația rominească covirșește. Sunt țăranii din imprejurimi care aduc produsele lor spre vinzare, in special lapte, ouă, păsări, brinzeturi, fructe. Piața este imbelșugată in flori și legume, dar pe acestea le produc mai mult ungurii. De bulgari zarzavagii nu prea se pomenește.

Populația aceasta rominească dela sate pare bine desvoltată, curată, cuviincioasă, poate chiar instărită, dar cam lipsită de curaj și vioiciune. Impresia poate fi superficială insă o consemnez, fiindcă s'a repetat orideciteori am venit in atingere cu țăranii din partea locului.

Se intilnesc doi trei unguri, — nu mai spun de jidani — și incing o conversație cu obișnuitele hopuri ce dau limbei maghiare o anumită ritmică. Dar aceasta se face pe un ton major și cu o atit de sgomotoasă vivacitate, caracteristice limbei maghiare ca și ritmul, incit fără voe cugeți că vorbirea ungurească e agresivă prin ea insăși, că presupune și *cultivă* energia fizică a vorbitorului. Să fie din lipsă de bun simț, dintr'o anumită mitocănie? In acest caz, caracteristicile agresivității n'ar fi atit de generale. Ori ungurii cind vorbesc își frămintă limba atit de strașnic și cheltuesc atita energie de parc'ar face niscaiva exerciții gimnastice ori militare ce se transformă insă in exerciții de răbdare pentru cei ce ascultă.

Nu-mi pot explica această fizionomie a l. maghiare decit prin psichologia voit dominatoare a ungurului care s'a invățat să strige mai tare decit alții, tocmai pentru a arăta și prin aceasta că ei este stăpinul. Ca dovadă, Rominii și cind vorbesc ungurește — de n'ar mai vorbi! — o fac pe un ton mai scăzut, mai puțin sgomotos.

„Invățul are insă și desvăț"... Țăranii și orășenii romini, transilvăneni, trebuesc aduși la conștiința deplină că ei sunt in adevăr stăpinii țării, stăpini ai Turdei și ai Munților Apuseni, stăpini „dela Tisa pin' la Nistru". Actualul regim nu poate da o astfel de conștiință romînească. Iar aceasta se observă fără multă greutate, nu numai din modestia atit de firească — pe care o vrem mai puțin „inăscută și firească" — a Rominilor și din semeția, din agresivitatea iudeo-maghiară, dar din mai toate manifestările sociale și naționale, de dincolo și dincoace de munți, — in rindul intii — din incetineala de melc cu care se rominizează orașele, dacă se rominizează.

Desigur țăranul romin e mult mai liber, mai vioi și are mai mult „curaj" la sate și in ogradă la dinsul. Important și hotăritor lucru insă, este ca *vioiciunea și curajul să nu-l părăsească, la intrarea in oraș...* ca să privească orașele cu incredere, cu liniște, ba chiar cu dorința de a ajunge și el „domn" și cu convingerea că *aceasta nu depinde decit de propria lui destoinicie.* Dar pentru a se ajunge la această incurajare a Rominimei dela sate trebue creată o altă administrație, cu alt suflet și cu alte moravuri, trebue tinerețe.

Atunci, vom putea rominiza orașele!

7. Piața la Turda

Trei observații in legătură cu piața la Turda. Intiia este că piinea se coace in cuptoare particulare, de femei, care vind cu kilogramul — pe cintar! — o piine albă foarte bună, bine coaptă și curată, fără gindaci, capete de sfoară sau alte necurățenii și mai ales fără lipsurile scandaloase de 300-400 grame la kgr. cu care lucrează brutarii noștrii in ciuda numeroaselor ordonanțe, pe hirtie, ale primăriilor sau municipiilor.

Alt lucru care te isbește sunt vinzătoarele de friptură, cirnați și mezeluri prăjite. Așezate la rind pe cite un scăunel, indărătul unor cazane de tablă in care prăjesc carnea, te imbie să-ți indestulezi foamea cu de 2 lei piine și de 3-4 lei cirnați sau friptură. Pentru țărănime, muncitori și lumea nevoiașă, astfel de vinzătoare sunt o adevărată binefacere, fiindcă servesc lucru de casă cinstit, și nu ispitesc pe cel flămînzit cu țoiul de rachiu, de basamac sau alte băuturi alcoolice.

In fine lipsesc precupeții de păsări, speculanții de unde eftinătatea

8. Nici bodegi nici șpriț...

Un alt simpatic aspect al Turdei și al orașelor din Transilvania este lipsa bodegelor. Nu există pe aci tirania șprițului.

Sunt, in schimb foarte multe bombonerii.

9. In jurul catedralei ortodoxe

Rareori se vede o biserică atit de frumoasă, de armonică in proporții, cum e catedrala ortodoxă din Turda. Deși nu-i prea mare, pare mai frumoasă chiar decit catedrala episcopală din Cluj de multă mindrețe și aceea.

Biserica ortodocșilor turdeni iți strecoară in suflet ceva din sentoul credinței strămoșești odată cu bunătatea, liniștea, impăcarea creștină — dar toate acestea simți că pornesc dela o reală inălțime de cuget și-ți vorbesc intr'o neaoșă limbă romînească ce vine dela infățișarea apropiată sufletului nostru, din caracterul autohton al arhitecturii, din albeața de piatră a materialului cu care a fost ridicată.

In interior, impresia de reculegere ce o dă biserica privită dinafară, face loc uimirei pe care o provoacă frumusețea icoanelor, coloritul și poleiala in aur a detaliilor decorative, minunatul candelabru, amvonul căptușit cu catifea roșie, din care se rostește predica și o mulțime de alte amănunte ce-ți cheamă atențiunea mai ales dacă intri pentru intiia oară in acest locaș dumnezeesc.

Sufletul stăpinit de evlavie și credință se avintă anevoie insă pe aripile rugăciunii intr'o biserică nouă, bogată și strălucitoare cum este aceasta și se simte dimpotrivă mai ușor inaintea unui altar, fie chiar sărăcăcios și fără multă artă, dar ingălbenit și innegrit de trecerea cuvioasă a vremii, de fumul luminărilor și purtind parcă urmele nevăzute ale neștiutelor și multelor dureri, speranțe sau bucurii ori intristări creștine ce s'au indreptat spre icoanele timplei, cerind iertare, alinare, intărire sau ajutor Celui Atotputernic.

In biserică, am văzut puțini credincioși, puțini din bătrinii și nevoiașii care populează deobiceiu bisericele. Predica a rostit-o cu belșug de gesturi oratorice, un preot a cărui figură imi părea cunoscută. Mi-am amintit că l văzusem in ajun, intr'un grup de intelectuali, și chiar făcusem cunoștință, dar fiind imbrăcat civil, ras și tuns ca orișicare, nu reținusem faptul că este preot. Inteligent, volubil, simpatic, cunoștința mea din ajun predica acum, depe sf. amvon, despre ziua tuturor sfinților, dar ciudat lucru, deși imbrăcat in sfintele odăjdii, cucernicia sa vorbia cu aceleași gesturi și cu aceiași mimică, degajată, ca și intre prieteni.

A doua sau a treia zi, l-am intilnit din nou, tot civil imbrăcat, tuns scurt și ras proaspăt, și mi-a spus chiar lucruri interesante despre Moți și „bidigoi", urmașii celor două familii cari l-au trădat pe Horia și cari trăesc și azi alungați din comunitatea moțească și ocoliți de oameni, pe niște ripi sălbatice din valea Ierii.

Insemnez aceste impresii păstrind o plăcută amintire omului, dar o nedumerire față de preot, fiindcă mă gindesc dacă pe mine intelectual fără multe prejudecăți, m'a nemulțumit această concepție desigur puțin impărtășită, care tinde să facă din taina preoției o simplă profesie onorabilă, cind ea trebue să rămină un apostolat — ce trebue să simtă și să cugete poporul credincios, deprins să sărute mina preotului și care nu pășește in biserică fără un adinc fior de evlavie?

In chestiuni de credință, de ritual și de atmosferă in jurul bisericii și a slujitorilor ei, se cuvine să respectăm tradiția cu sfințenie și să cugetăm la toate urmările faptelor noastre, dacă voim să ținem strins unit poporul in jurul credinței strămoșești.

Mai cu seamă in Ardeal, unde pe lingă aspectul local al emulației dintre cele două biserici romînești: ortodoxă și greco-catolică, intervin sectele cari s'au inmulțit și se inmulțesc nu atit prin combaterea dogmelor sau prin propaganda de principii, ci speculindu-se de abilii agenți sectanți chiar cele mai mici abateri ale preoților și orice fel de nemulțumiri ale creștinilor mai slabi de inger.

E o durere să auzi povestindu-se cum s'au inmulțit „baftiștii" in Munții Apuseni și cum și-au ridicat un templu in Vidra, in chiar satul nașterii lui Avram Iancu care azi ii poartă numele...

Trecind și pela biserica greco-catolică, mai mică și de o construcție mai veche, nu am putut intra din cauza mulțimii credincioșilor ce ascultau și din curte. Ba unii se plimbau pe stradă in așteptare, in dreptul porților străjuite de 5-6 cerșetori...

10. Casa culturală

E o clădire masivă, cu un etaj, ce datează de prin veacul al XV și care a servit pe vremuri de conac al principilor Ardealului. A fost restaurată de mai multe ori sub unguri și ultima

Continuare in pag. 4 a

Triumful ideii naţionale în justiţie

Sunt încă destui romîni din afară sau chiar din sinul barourilor, cari dintr'o lenevie a spiritului, dintr'o diformaţie sufletească sau chiar din cauza unor meschine calcule şi interese personale, nu pot înţelege sau nu admit lupta deschisă pentru romînizarea şi încreştinarea baroului.

Va veni însă timpul ca şi aceştia care se mai îndoesc de necesitatea unei asemenea lupte, să se deştepte din amorţeala în care au picat cu voia sau fără voia lor şi să devină chiar ei cei mai fanatici susţinători ai acestei cauze romîneşti şi creştine.

Timpul este pentru ei elementul convingător şi care lucrează uneori mai sigur decît intenţiile şi voinţa oamenilor.

Căci lupta nu s'a terminat; ea deabia a început, şi succesul ei e condiţionat nu numai de sforţările elementelor din barourile ţării ci şi de concursul întregei naţiuni fiindcă dreptul, dreptatea romînească în genere, nu e patrimoniul exclusiv al avocaţilor ci în primul rînd al împărţitorilor justiţiei şi al celor care o primesc, marea masă a justiţiabililor de origină romînă şi creştină.

Dece trebue să susţinem cu toată tăria restabilirea ideii naţionale şi creştine în barouri şi în justiţie?

Răspunsul ar fi uşor dacă ne-am mărgini să afirmăm că numai o justiţie, bazată pe această idee şi credinţă convine din toate punctele de vedere poporului romînesc. Dar poate că nu am fi înţeleşi şi atunci căutăm să explicăm.

Justiţia neromînească şi anticreştină elimină prin toate mijloacele, respectul crucei şi al moralei creştine bazate pe adevăruri ce le-am admis de mii de ani, şi le înlocueşte cu ateismul. Elimină monarhia şi o înlocueşte cu republica, combate aristocraţia, adică formarea în fruntea piramidei sociale a unei pături de aleşi ai naţiunei dominante, pentru a menţine aşa zisa putere a poporului, care în realitate e aceia a agitatorilor zişi democraţi, cei mai mulţi străini sau înstrăinaţi de aspiraţiile şi credinţa neamului romînesc, care se vrea stăpîn la el acasă.

Justiţia neromînească şi anticreştină, care tinde spre străinism, spre judaism şi pe care îl protejează, combate ideea de proprietate şi de moştenire, pe care le sapă, pregătind pe nesimţite comunismul. Ea nu ocroteşte familia şi prin aşa zisul feminism şi libertinism, pulverizează această instituţie atît de legată de ideea creştină, de proprietatea individuală şi familială şi de Statul Naţional.

Sub puterea acestei justiţii sentimentul de demnitate, de onoare chezăşia celor mai nobile relaţiuni între cetăţeni şi între romîni în special, este înlocuit cu acel al satisfacerei interesului imediat materialist, prin orice mijloace, şi cu lipsa oricărei roşiri a obrazului.

Opinia publică este sub raportul acestei măsuri şi metode de justiţie, înlocuită cu trimbiţele aşa zisei prese sărindărene, care transformă orice tribună, în tarabă, şi prezintă minciuna drept adevăr.

Ideea de drept şi dreptate romînească pe care barourile vor să o introducă din nou la ele acasă, în forurile dreptăţii şi în viaţa acestei ţări, combate fără milă toate aceste tendinţe de destrămare şi de înjosire a sufletului romînesc şi ale intereselor romîneşti.

Nicăeri ca la bară, nu poţi avea măsura exactă şi simţămîntul sigur că o naţiune este împinsă pe alte căi, decît ale adevărului şi dreptăţii, care fac una cu fiinţa sa întreagă.

Barourile romîneşti, spre cinstea lor, au dat semnale de alarmă, fac ordine la ele acasă, şi cheamă întreaga naţiune romînească la luptă pe linia naţională şi creştină pentru apărarea dreptului şi dreptăţii, care **ne face stăpîni la noi acasă.**

Al. Macedonescu

TRAGEŢI SINGURI CONCLUZIILE...

Din 35 miliarde lei reprezentînd totalitatea construcţiilor noi de blokhausuri în capitala ţării între 926-935 în mîni romîneşti sunt numai 4 miliarde 200 milioane.

După cum se poate vedea din tabloul trusturilor şi cartelurilor publicat recent de Ministerul Industriei şi Comerţului, din 16 miliarde lei cît reprezintă anual venitul net al acestora, numai 2 miliarde sunt în mîni romîneşti.

Din 120 miliarde lei la cît este evaluat venitul anual al întregei ţări numai 15 miliarde sunt în mîni romîneşti, 15 miliarde ale minorităţilor creştine şi 95 miliarde ale minorităţii evreeşti.

Să arătăm acuma în cîteva cifre şi situaţiunea ţăranului romîn. Intr'o propagandă electorală mi se plângea aşa *Ştefan Zirnovean* **din** *„Toharul nou"*: **nu aşa de mult vindeam laptele cu 6 lei litrul şi cumpăram o coasă cu 70 lei, azi vindem laptele cu 2 lei şi plătesc coasa 120 lei".**

In cercetările, cari vor rămînea clasice ale Institutului Social romîn, publică profesorul Sîrbu Teodor următoarele date din comunile basarabeşti Jurcani şi Nişcani: *Muncesc toţi dela octogenari la copii la cîmp, şi olărit. Mia de nuci o vînd cu 40 de lei, dar mai departe numai la cîţiva km.* **negustorii jidani vînd mia cu** *lei 190.* **Ţăranul Nicolae Pangrache lucrînd cu nevasta şi 6 copii cam 300 de oale—străchini pe săptămînă cîştigă 100 lei dar negustorul intermediar vinde aceeaşi marfă cu 1100 Lei. Cămătăria în schimb este înfloritoare. O datorie de 1800 lei a ţăranului Teodor Cotigă la Marcu Zipstein a fost achitată în 2 ani cu 7000 lei, iară o datorie a lui Ioan Cotigă de 3000 lei în 4 ani cu 20.000 lei."**

Trageţi singuri concluziile: Mai poate să meargă ca pînă acuma politica cu deviza *„la alegeri cu ţăranii, la'nvîrteală cu jidanii"*.**? Nu li-e frică partidelor şi politicianilor cu astfel de devize, că vor învia în morminte glasurile strămoşilor noştrii ostaşi ai lui Ştefan cel Mare şi ostaşi ai marelui războl să ne ceară socoteală pentru această grozavă înstrăinare a ţării? Ţara trebue recucerită prin singura cale pacinică, posibibilă: partidele naţionaliste** *unite într'un singur bloc.*

Dr. M. Suciu-Sibianu

EXEMPLUL BRAŞOVEAN

Dela unirea istorică a romînilor depe ambele ponoare ale Carpaţilor şi pînă azi au trecut aproape două zeci ani de stăpînire valahă. Această stăpînire însă, protocolară numai, şi geografică, nu a însemnat pe răbojul vremii şi o unire sufletească, reală, care să facă din romînii ardeleni ajunşi la realizarea tuturor aşteptărilor lor de veacuri urgisite, făclii vii ale unei uniri „în cugete şi simţiri". Nu ştim ce demon uricios i-a făcut să se fărămiţeze în partide peste partide, să militeze fiecare într'un cadru strimt, în timp ce minoritarii solidari reuşeau totdeauna să conducă mai departe destinele oraşelor. Poate, şi aceasta ni se pare congenital, un rău care sălăslueşte în toată acţiunea romînească de după răsboi—democraţia libertară, diabolică invenţiune a celor care vor să sugrume rezistenţele naţionale blocate, este marea vinovată. Poate egoismul şi materialismul individualist al conducătorilor pe care bucuria unirii i-a copleşit, să fie deasemenea una din cauzele ce au condus la lipsa de solidaritate romînească. Oricum, fapt cert este că în timp ce romînii desuniţi ajungeau la conducerea Ardealului edilitar —urbea ardeleană trebue în primul rînd refăcută!—o minoritate, minoritarii deveneau majoritate, conducînd mai departe în spirit strein, adeseori făţiş, împotriva intereselor naţionale. Lucrul se întîmpla şi în Braşovul, *romînesc* după cîte ştim din istorie şi pacte, unde o majoritate minoritară îşi făcea mendrele în consiliul municipal. Iată însă că lucrurile par a se schimba.

Duminică 25 Iulie erau fixate alegerile comunale. Minoritarii localnici, siguri pe ei, se gîndeau să „susţină" ca şi pînă acum fie guvernul fie opoziţia, pentru a-şi creia lor privilegii viitoare în consiliu, privilegii care să le dea posibilitatea unei efective conduceri cu o singură direcţie, deoarece consilierii municipali romîni trebuiau să militeze în spirit deosebit, partidist, aşa cum se întîmplase mereu pînă acum. Ca o bombă însă a căzut în capul lor o înţelegere a tuturor oamenilor politici din toate marile partide care au făcut ad-hoc un bloc romînesc. Astfel oameni de ai partidului liberal au dat mîna frăţeşte cu cei din partidele naţional-creştin, Frontul Romînesc, naţional-ţărănist şi naţional-liberal- georgist, formînd o singură listă cu care vor concura în alegeri.

Nu ne interesează rezultatul voturilor, deşi credem că el va fi strălucit. Ceace ne bucură inima noastră romînească este altceva: este această victorie de principiu, acest exemplu de solidaritate romînească peste slabe interese de partid şi pentru un scop naţional, această *victorie spirituală a înţelegerii dintre romîni* care se întîlnesc astăzi pe acelaş parapet şi cu un singur, comun ideal: la oraş romînesc conducere romînească!

Braşovul, aşezat parcă înadins în centrul aproape matematic al ţării romîneşti ale cărei fruntarii fac un cerc, ne dă astfel un exemplu strălucit. In special oraşele ardelene care au aceiaş configuraţie etnică au datoria să-l urmeze; iar ţara întreagă deasemenea să se pătrundă de gestul oamenilor politici dela Braşov, Numai în felul acesta Romînia se va putea numi în curînd o ţară care-şi înţelege menirea, o ţară puternică, o ţară temută.

Singura lozincă pe care trebue să o aibă conducătorii spirituali ai Romîniei este: să stăpînim oraşele! Oraşele în care creşte pălămida minoritară în bătrînul Ardeal, oraşele verminei judaice din Basarabia, Maramureş, Moldova, Bucovina, Vechiul Regat.

Dem Iliescu

Baroul Avocaţilor Buzău

Nr. 372
din 9 Iulie 1937

Convocare

Noi, Virgil N. Popescu, Decanul Baroului Avocaţilor Buzău, avînd în vedere circulara Uniunii Avocaţilor No. 1301|937 prin care ni se face cunoscut că pe ziua de 1 Iulie 1937, încetează mandatul consilierilor generali din Consiliul Uniunei Avocaţilor, urmînd a se face noi alegeri în toate barourile ţării pentru alegerea membrilor noului consiliu general.

Baroul Buzău trebuind să desemneze un membru în conformitate cu art. 1 5 al. III din lege.

Avînd în vedere că potrivit dispoziţiunilor art. 127 din lege, Uniunea Avocaţilor prin circulara de mai sus a dispus a se convoca adunarea generală electivă a baroului pentru alegerea unui membru în Consiliul general al Uniunei.

Avînd în vedere art. 125, 171, 172 şi următorii din legea avocaţilor.

DECIDEM:

I. Convocăm în adunare generală electivă pentru ziua de Duminică 19 Septembrie 1937, pe toţi membrii baroului Buzău cari întrunesc condiţiunile art. 185 din lege, pentru a alege un membru în Consiliul General al Uniunei Avocaţilor din Romînia.

In caz de balotaj alegerea se va face fără altă convocare în Duminica următoare, 26 Septembrie 1937.

Votarea va începe la ora 9 dim. şi va dura pînă la ora 15.

Alegerea se va face în camera baroului din Palatul Justiţiei Buzău.

II. Candidaturile se vor anunţa în conf. cu dispoz. art. 174 şi următori din lege

Pot fi aleşi în consiliul general al Uniunii Avocaţilor, avocaţii avînd o vechime în exerciţiul profesiunei de cel puţin 15 ani în afară de stagiu.

III. Votul va fi secret şi personal, vor vota numai avocaţii cu drept de vot prevăzuţi în tabloul întocmit conf. disp. art. 185 din lege.

IV. Această convocare se va aduce la cunoştinţa avocaţilor din Baroul Buzău cu drept de vot, conf. disp. art. 173 din lege al. b. şi anume:

Trimiţîndu-se membrilor corpului cu 15 zile înainte de alegeri, prezenta convocare, ca personal să vină la alegeri la locul, ziua şi orele fixate, pentru aceste alegeri.

Prezenta convocare se va publica în două ziare locale şi se va afişa la barou şi în Palatul Justiţiei.

Taxa pentru buletine de vot şi cheltuieli de alegeri se fixează la suma de lei trei sute pentru fiecare candidat.

Decanul Baroului Buzău,

Virgil N. Popescu

Secretar, *Ion S. Bărănescu.*

care, mai înainte ca linia Braşov-Buzău să devină o realitate".

După cum se ştie, proectul electrificării a căzut.

x

Greutatea cea mai mare de care ne-am izbit în ducerea la isbîndă a campaniei ziarului nostru a fost *„conspiraţia tăcerii"*—muţenia desăvîrşită pe care ministerul Comunicaţiilor şi Regia Aut. C. F. R. o păstrau în privinţa acestei linii, după terminarea tunelului Teliu.

Aceiaşi ciudată tăcere domnia şi în presa romînească. Exista temerea că prahovenii s'ar simţi lezaţi în interesele lor prin terminarea liniei Braşov-Buzău şi deci ar privi cu ostilitate ziarul care s'ar face campionul acestei chestiuni. Pe deaită parte, mulţi priviau problema terminării acestei linii ca pe o problemă locală ce interesează numai pe buzoeni, fiindcă ei vor trage cele mai mari foloase şi deci, buzoenii să se descurce cum vor putea.

Ne-a trebuit multă trudă, multă răbdare şi încredere în triumful adevărului şi al marilor interese naţionale ca să demonstrăm că linia Braşov-Nehoiaş-Buzău, departe de a fi o linie de interes local sau chiar numai regional, este un comandament naţional, sub împătritul aspect al I) economiei naţionale, II) apărării naţionale, III) unificării dintre ţinuturile romîneşti, această linie fiind prima parte între fraţi, construită după unire şi IV) al reromînizării secuizaţilor care nu şi vor putea redobîndi conştiinţa naţională romînească pînă ce nu vor fi scoşi din izolarea în care lîncezesc, în colţul sud-estic al Carpaţilor şi readuşi în circuitul sufletesc general al Romînismului, prin această arteră feroviară.

In sfîrşit am căutat să dovedim că populaţia atît de romînească a judeţului Prahova nu are şi nu poate avea nimic împotriva unei lucrări de interes naţional care va descongestiona linia Ploeşti Braşov fără a-i scădea din reala ei importanţă şi fără a păgubi în vreun fel interesele prahovenilor. Dealtfel, cine ar putea arunca prahovenilor ofensa că ei ar sta în calea unor mari interese naţionale, pentru motive de ordin pur egoistic, local?

An după an, timp de 4 ani încheiaţi, şi aproape număr de număr „Ideea Naţională", a cercetat şi limpezit problema liniei Braşov-Buzău, lumînînd-o pe toate feţele. Articolele publicate de gazeta noastră au fost reproduse de presă şi au trecut chiar în cursurile universitare iar chestiunea liniei Braşov-Buzău, pe care duşmanii neamului a voit-o înmormîntată, *s'a reactualizat graţie sforţărilor noastre şi a trecut din nou în conştiinţa opiniei publice şi a conducătorilor.*

Acesta este lucrul hotărîtor. Importanţa şi urgenţa terminării şi punerii în circulaţie a liniei Braşov-Buzău, prin construirea porţiunei Buzău-Nehoiaş-Intorsura Buzăului, este prea mare şi prea evidentă ca să mai intervină noi piedici oculte sau amînări dezastruoase.

Daţi banul vostru numai meseriaşilor, negustorilor, şi liberprofesioniştilor romîni!

CITEVA ZILE LA TURDA...

Continuare din pag. 2-a

11. Bacalaureatul la Turda

12. Mormântul lui Mihai Viteazul

AICI A FOST RĂPUS MARELE VOEVOD MIHAI VITEAZUL LA 9 AUGUST 1601.

Statuia lui Mihai Viteazul intrată în conversiune

STATUIA LUI MIHAI VITEAZUL INTRATĂ IN CONVERSIUNE?

N. N. MANOLESCU

Atenţiune!